

**Előfizetési ár:**

Egész évre 6 ft.  
Félévre 3 " "  
Negyedévre 1 ft. 50 kr.  
Községeknek és néptanítóknak egész évre 4 ft.

Bérmentlen levelek csak ismeret kezeztől fogadtatnak el.  
Kéziratok nem adatnak vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

A nyílt-térben minden garmond sor díja 20 kr.

# ZEMPLÉN.

Hetilap, főtekintettel e megye szellemi és anyagi érdekeire.

**Hirdetési díj:**

Minden egyes szó után  
100 szóig 2 kr.  
Azonfelül 50 " 1 1/2 " "  
" 50 " 1 " "

Kiemelt, diszbetűk s körzettel ellátott hirdeményekért termérték szerint, minden centimeter után 3 kr. számítottatik.

Hirdetések a „Zemplén” nyomdájában vétetnek föl, s vidékről is oda intézendők.

**Meczner Gyula**

a s.-a.-ujhelyi kerület orsz. képviselőjének f. hó 7-én tartott beszámoló beszéde.

*Mélyen tisztelt választó közönség!*

Eljött az idő, midőn megbízatásom lejártával önök előtt állok, kötelességszerűleg számadást a danódó sáfarkodásomról.

A gőz és villany korszakában, midőn az események közhírül adásában tér és idő elenyésztek, s a sajtó naponként hozza minden napnak leíró s elbeszélő történetét, midőn a közügy napszámának minden szava, minden ténye, naponként hozatik a nyilvánosság ellenőrzése alá: nem tekinthetem feladatommak minden részletekre kiterjeszkedni, s csak is legfőbb vonásokban kívánok a lefolyt országgyűlés történetéből eseményeket, az ország helyzete felől adatokat s körülményeket felhozni, hogy emlékezteteket visszavezetve indokoljam képviselői eljárásomat, s ezek után kérjem ítéletüket.

A lefolyt országgyűlés történetéből különösen három kérdés magaslik ki, mely az egészre bélyegét nyomja; alapját illetőleg okát képezte a múlt s jelen pártalakulásoknak; a megoldásban alapját és okát képezendi egy évtizedre s illetőleg egy beláthatlan jövőre hazánk közgazdasági fejlődésének, s a népek családjában elfoglalandó helyzetének, s a lefolyt országgyűlést az oly fontos 1876-iki országgyűlés sorába helyezi.

E három kérdés: a közgazdasági kiegyezés, az államháztartás rendezése és a keleti kérdés.

A keleti kérdés eseti, de ónsullyal nehezedett a másik kettőre s még ma felnem ismerhető befolyással látszik lenni a monarchia s különösen hazánk jövőjére, sőt egész Európának helyzetére.

Kiindulási pontunk az 1875-iki fusio.

Önök jól tudják, hogy az 1867-től folytatott hibás s következményeiben 1874-ben 61 millió deficittel jelentkezett pénzügyi gazdálkodás s ezzel az államháztartási egyensulynak alapjaiban lett megrendítve, s a lefolyt országgyűlésre várakozó oly fontos kiegyezési kérdéseknek kedvező megoldása, voltak főtényezők arra, hogy a fusio létesült; összehozva az eddig elvi ellentétben létezett országos két pártot, s kezére bizva az ország sorsának vezetését a régi baloldal nagynevű vezérének: Tisza Kálmánnak.

A veszély nagy volt. A megoldandó kérdések oly fontosak. A nemzet hitt, bizott és remélt. Azon hitben, hogy az alakult kormány erős — elég erős lesz ígéretét beváltani, adott rendelkezésére erőt, oly többséget küldve támogatására, minő parlamenti történetünkben páratlanul áll!

Programm volt: az államháztartás rendezése, s a közgazdasági kérdéseknek kedvező megoldása, mely irányban Tisza Kálmán 1875. febr. 3-iki híres beszédében következőleg fejtette ki czéljait:

„Hasonló egy kérdés, a melyre nézve egyet kell érteni azoknak, akik együtt működni akarnak, s melyre nézve röviden óhajtom jelezni nézetemet a vám- és kereskedelmi szövetség kérdése. Én barátja voltam mindég és barátja vagyok ma is a szabad kereskedés elvének s bajaink forrást nem abban keresem, hogy a vám szövetség a szabad kereskedés elvének hódol, hanem abban keresem, hogy az úgy lett megkötve, hogy mi nem részesülünk, legalább nem kellő mértékig a szabad kereskedés előnyeiben, de részesülünk mindazon hátrányban, a melyekkel mint minden intézmény ez is jár, azaz az által, hogy a közös vámterület határain fennálló vámtételek némelyike protectiója alá vevé az osztrák ipart, megfosztattunk azon előnytől, hogy azon czikkeket onnan vehessük, a honnan szabad kereskedés mellett legolcsóbban kaphatók lennének és midőn az osztrák ipar termékeit, és pedig a külső vám által némileg védett termékeket, minden vám nélkül engedik hozzánk behozatni, a szabad kereskedésnek minden lehető hátrányaiban

részesülünk, mert iparunk fejlődése ily intézkedés folytán lehetlenné tétetik, sőt ezen eljárás mellett a mi rovásunkra is protegált osztrák ipar, mielőtt a miénk kifejlődhetnék, el fogja foglalni természet-szerű piacunkat a keleten. Nem tehát a szabad kereskedés elvében, de annak egyoldalú, helytelen alkalmazásában van a baj. Én, t. ház. kijelentem, hogy én részemről nagyon óhajtom, hogy ezen szempontokból és azért, hogy indirect adóink iránt intézkedhessünk, saját kincstárunk érdekeinek követelményéhez képest, kész vagyok egyezkedni, sőt részemről óhajtom, hogy az egyezés sikerüljön ezen föltételek mellett, de úgy, hogy a közös vámterület azért fönmaradjon. Azonban kénytelen vagyok kijelenteni azt is, hogy azon nem várt esetben, ha az országnak jogos, méltányos érdekei másképp kielégíthetők nem volnának, utolsó esetben a vám-szövetségről szóló és 1867. évi 12. törvényben fentartott joggal, a vámsorompók felállításának jogával is kellene élni.

Röviden, óhajtom, hogy megmaradjon a vám-szövetség, megmaradjon, ha lehet, a szabad kereskedés alapján az egységes terület, de csak azon föltétel alatt, hogy annak egyes tételei méltányosan állapítsanak meg, hogy Magyarország továbbra is nevezze másnak az adóját. (Élénk helyeslés jobb és bal felől.)

A mi a bankkérdést illeti — és több kérdéssel specialiter talán nem is fogok szólni, — én, bár tudom, hogy sokaknak nem fóg tetszeni, (Halljuk!) erre nézve is azt mondom, hogy előnyösebbnek tartom a hozzánk legközelebb állókkal a kiegyezést, a velők folytatott háborunál. De minden esetben és minden viszonyok közt csakis egy valóban és nem csak névleg és szinleg önálló magyar bankot tartok olyannak, mely az ország érdekeit kielégíthesse. (Helyeslés.)

Majd kormányra jutva, ugyan ez irányban programja következő volt:

„Érvényesítettven azonnal a vám és kereskedelmi szövetségre a törvényben adott jogok, oda törekedjünk, hogy addig is, míg az általános vámrendszer bonyolódott és rövid idő alatt meg nem oldható kérdése elintéztetnek, történjenek meg a fogyasztási adókra nézve, a magyar kincstár érdekében levő és az igazság és méltányosságnak megfelelő intézkedések.

Azonnal elővétetven a bankkérdés, az ország senki által kétségbe nem vont jogának és érdekeinek megfelelőleg, a lehetőségig mielőbb megoldassék.”

Ugyanezen program mellett nyertem el én is megtisztelő megbízásukat, melyet elfogadva, egyszerűs mind ünnepélyesen kijelentém önöknek: hogy a magán szabadelvűnek nevezett kormányt csak addig támogatom, míg adott programjához s kifejezett szabadelvű irányához hű marad.

Még csak azt jegyezve meg, hogy az 1867. törvények világosan fentartották Magyarországnak jogát a bankügy önálló rendezésére, s megkísérlendő egyezés nem sikerülte esetén, a vámügy, s fogyasztási adó-ügy független rendezése iránt egyszerűen felsorolom a történetek, hogy aztán szembe állítva a programmal s ettől eltekintve Magyarország érdekében levőnek a következőket.

Az országgyűlés első szakában felmondott Ausztriának a vámszerződés s megkezdett a másik fél kormányával a vám s fogyasztási adó ügyben az egyezkedés. Egyszerűs mind 1876. ápril 6-án felhivatott az osztrák nemzeti bank, hogy részvényesei által étesítse a különálló magyar jegybankot 30 millió érczalappal. Ezen bank szervezete következő lett volna:

„Az osztrák bank és a magyar bank egymástól teljesen függetlenek, de egymás jegyeit készpénzül elfogadják; a kezelés egyenlő soliditásának, a kiadott jegyek egyenlő értékének biztosítása czéljából mindkét bankalap és üzleti szabályai egyenlők és mindkét bank kezelése szigoruan körvonalozott ellenőrzés alatt áll.

Előforduló vitás kérdések eldöntésére mindkét

állam legfőbb törvényszékeiből választott bíróság alakítottatik.

Ez volt a Cartel bank eszméje.

A vámszerződés felmondása magával hozta a szabadkereskedelmi iránynak hódoló s így ránk nézve előnyös angol pót conventio felmondását; míg ugyanazon időben becikkelyeztetett a Romániával kötött vám és kereskedelmi szerződés, mely Románia gabonájának szabad behozatalt engedve, veszélyes versenytársává tette a magyar gabnának, s miután nekünk vajmi csekély iparcikk kivitelünk van, két irányban előnyösíté Ausztriát, iparcikkjeinek kivitelénél s gabna szükségletének beszerzésénél.

Az osztrák nemzeti bank pedig 1876. ápril 19-iki válaszában kormányunk felhívását elfogadhatlaunak jelentette ki.

A ki a tények előtt szemet hunyni nem akart a bank válaszából azon meggyőződést merithette, hogy az sem egy önálló sem egy dualistikus bank felállítására segédkezet nyujtani nem fog; kormányunk azonban, miután a parlamentben tett sürgető felhívások után kijelentette, hogy közös vámterület mellett egyezkedik — s ezzel kiadta kezéből vagy helyesebben ütközet előtt lerakta a fegyvert, a helyett, hogy a kellő lépéseket megtette volna egy önálló banknak más pénzerő általi felállítására, az osztrák kormányal egyetértésben vélte az ország anyagi érdekeinek kielégítését elérhetni, az által, hogy a sehogysem összetartozó bankügyet is összefoglalta a vám s fogyasztási adóüggyel, sőt az egy évvel később lejáró quota kérdést is belevonta a tárgyalás és Compensatio keretébe, sok vajúdas után létesítette az u. n. májusi stipulatiokat.

Ezen stipulatiók szerint közös vámterület mellett, még pedig az 1867. évben kikötött 5 évi felmondási jog kihagyásával, 10 évre köttetik meg a vámszerződés s szabályoztatik a vámtariffa s a fogyasztási adók kezelése.

A vámtariffa védvamos irányu, az általában jelentékenyen emelt vámtételek, az osztrák iparnak s különösen a gyári szövetiparnak kedveznek; emeltetett a kávé, petroleum s déli gyümölcső vámja; ezek az ugynevezett finánczváмок.

A fogyasztási adóknál Magyarország eddigi igazságtalan károsodása fentartatik.

A quota eddigi arányban fentartatik, habár az adózási képesség szerint Magyarországot kevesebb jutalék illetné meg; ezzel kapcsolatban helyesebben szabályoztatik a restitutio kérdése.

Mindezen tételeknél szenvedett károsodásunk, egyedüli recompensatiója képen jelentkezik csupán a finánczváмокból quota arány szerint nekünk jutandó többlet s a restitutio helyesebb szabályozása.

Végre a cartellbank elejtésével, a bank kérdése akként volt szabályozandó, hogy:

„Egy és ugyanazon társulat nyerjen privilegiumot ugy Magyarország mint Ausztria számára, a mely társulat állitson tökéletesen egyenjogu, egymástól egészen független 2 bankintézetet, egyet Budapesten, a másikat Bécsben. Határozatassék meg, hogy ezen társulat hiteleszközöknek, illetőleg az általa statutum-szerűleg kiadható bankjegyeknek mennyi %-je fordítandó az egyik és a másik állam hitelének kiejégítésére, még pedig oly formán, hogy azon %, a mely például Magyarország javára számítottatik: csakis itt legyen értékesíthető és semmi viszonyok közt a magyar hiteltől meg nem vonható.

Az egy társulatnak kifolyása az, hogy a bankjegy egy legyen: de a beváltási kötelezettség, nem csak egy helyre, hanem ép ugy Bécsre, mint Budapestre állapitassék meg, és a bank érczalapja is részint a budapesti, részint a bécsi bankintézetnél helyeztessék el.

„A két directiót a társulat közgyűlése választja, mindenikét az illető állam polgárai közül, mig mindenik intézetnek vezetésére az alkormányzót az illető pénzügyminiszter ajánlatára és ellenjegyzésével ő Felsőge nevezi ki. Azon teendőkre nézve pedig, melyek a banktársulat és a bankjegyek egységéből okvetlenül következnek, de csak is ezekre nézve,



szerveztessék egy központi organum, még pedig úgy, miut a két bank directiójának választmánya, azaz bizonyos számú tagot válszson bele a budapesti directió és ugyanennyi számú tagot a bécsi directió; nevezzen ki hozzá a magyar kormány egy tagot, az osztrák kormány is egy tagot, élén állván az egész társulatnak azon kormányzó, kit a két kormány felterjesztésére ő Felsége nevez ki. Ezek azok, mikre nézve a két kormány a bankot illetőleg egymás között megegyezt.

Az előterjesztettkből kitűnik, hogy ezen stipulatiók egyetlet előnyös része a dualisztikus banktervezett lett volna, s hogy a vám s fogyasztási adóügyben hozott áldozatokat, a bankkérdésnek az osztrák kormány segélyével való megoldása által vélte kormányunk recompensálatni.

Ha valaki a szabadelvű kormány programját s különösen Tisza Kálmán 1875. február 3-iki beszédét ezen stipulatiókkal összehasonlítja, elfogulatlan bírálat mellett be kell látnia s ismernie, hogy M. ország érdekeinek rovására óriási arányokban különböznek.

1876. május Sán terjesztette elő a min. elnök az orsz. szabadelvű pár értekezletén a májusi stipulatiókat, melyekhez kiegészítés képen csak annyit kívánok még hozzá adni, hogy ugyanekkor m. elnök ur kijelentette azt is, hogy a 80 m. bankadósság e stipulatióknál szóba sem hozatott; valamint nem érintetett a Lloyd subventio sem; kijelentette továbbá, hogy a stipulatiók keresztülvitele iránt mindkét kormány annyira solidaritást vállalt, hogy azzal áll vagy bukik; s miután függetlenül bizonyos fenyegető esélyek említettek fel, melyek azonban közelebből ki nem fejtettek, felhivatott a párt a stipulatiók elfogadására vagy elvetésére.

A szavazás megegyezt, 69 képviselő szavazott „nem“-mel, s ezek között én is, s a kormány-pártból kiállva: „független szabadelvű pártra“ alakult, kijelentve, hogy kész Ausztriával méltányos egyezsége, ilyen nem sikerült esetén azonban ragaszkodik a szentesített törvény végrehajtásához külön vámterülettel önálló magyar bankkal; az az fentartotta a fusio alapját képezett s Tisza Kálmán február 3-iki beszédében kifejtett programot.

Igy állottak a dolgok az első ülészek befejeztével.

Ugyanekkor kezdődtek az események keleten bonyolódni; kitört a Szerb-Török háború; hogy aztán sokkal nagyobb arányokban az egész keletre kiterjedve, mind a mai nap fenyegetse a népeket s foglalkoztassa Európát.

A második ülészek folyamán, nem csekély meglepetésre, azon különös helyzetbe találta magát, a törvényhozás, hogy a májusi stipulatiók nem tartatnak be, mert a másik szerződő fél az osztrák Cabinet, az osztrák parlament befolyásának s a nemzeti bank ellenállásának hódolva, a stipulatiók fentartását megtagadta, kétségbevonva a solidaritást is; mely botránnyos tény aztán bizonyos jegyzőkönyvi záradék rovására lett elütve.

Kormányunkat azonban a szomszéd ezen perfid eljárása nem rázta fel; ismét felvette az alkudozások fonatát, mely természetesen a májusi stipulatiók egyetlen előnyös pontjára t. i. a dualisztikus bank megdöntése körül forgott.

Az osztrák uraknak ez sikerült is; visszaverve kormányunkat a bankügy szervezésénél még a dualismus elvi kifejezésében is, a kiegyezési tárgyalások fennakadtak, kormányválság köszöntött be, s a mi bizonyára sajtóságos hévmérfője állapotainknak, a zavart nem tartó osztrák kormány maradt, ellenben a mi kormányunk lemondott, azon a min. elnök által a háznak bejelentett indokból, hogy a bankszervezetében a paritás elvének fentartását megtagadták, különben pedig ő Felségének aggályait, egy felállítandó önálló magyarjegybanc iránt eloszlatni képes nem volt.

Kormányválság következett tehát be, mely azonban végeredményében komolyan nem mutatkozott mert miután a Felség által felhívott magyar államférfiak kijelentették, hogy a Tiszakormány által megkezdett uton nem vállalkozhatnak, a tulrészen pedig a Tisza-kormány által követelt elvi paritást, oly módon, hogy a bank főtanácsában a 12 főtanácsos közül két magyar, két osztrák legyen választva, nagylelkűen elfogadták: a Tisza-kormány tárczáját visszavette, s ezután a kiegyezést jobb ügyhöz s kivált jobb eredményhez méltó szívóssággal sok alkuvás után compensatio s recompensatiókkal létesítette, s a törvényhozáson kiváló tacticai ügyességgel keresztül is hajtotta.

Jelenen a májusi stipulatiókban körvonalozott dualisztikus bank valóítását teljesen elejtve, a már a májusi stipulatiókban is összefoglalt — de együvé semmi esetre sem tartozó kérdésekhez, a tárgyalás keretébe befogadta a Lloyd szerződést sőt még a 80 millió bankadósság ügyét is, melyekről a májusi stipulatiókban szó sem volt, s melyhez Magyarország semmi köze nem volt, lépésről-lépésre engedve, compensálta s recompensálta Ma-

gyarország legigazságosabb igényeit, legigazságtalannabb sérelmeit, befejezte a kiegyezési művet, melyet asztán nem a maga egészében, de szakadozva vámtariffa előterjesztve lett volna, s az országot külfölddel kötendő vámszerződésekről biztosíthatta volna, letárgyaltatta a szesz- és cukoradót satb. így történt aztán, hogy ha a szesz- és cukoradó tárgyalásánál hivatkozást történt a fogyasztási adók szervengett nagymérvű igazságtalan károsodásánál, utaltattak a pénzügyminiszterre, majd a quota s restitutio megoldására, melyek még előkészítve sem voltak, mondván, hogy egészében kell megítélni a kiegyezést, az egész pedig nem ismerte részleteiben senki sőt maga a kormány sem, mely időközben is folyton alkudott, s mint a 80 millió bankadósságnál, előbbi javaslatával ellentétben az országgyűlés végén terjesztett, az átvállalás iránt egész új törvényjavaslatot.

Az igazság érdekében el kell ismerni, hogy a keleti események Ausztriával szemben nagy hátrányára, a parlamenttel szemben pedig nagy előnyére szolgáltak kormányunknak; a nagyhatalmi állás a monarchia tekintélye s actióképessége nyomták a kormányt Bécs felől, s ő viszont nyomta a parlamentet oraculumszerű jóslataival, pártjáról elhangzott Chaossali fenyegető példálózásokkal, melyek a gyengébb idegekre hatottak s a kiegyezés elfogadásában nem csekély szerepet játszottak.

Ennyi huzavonás, ily előzmények után jöttek létre a kiegyezési most már szentesített törvények, melyek a következő 10 évre felmondhatlanul nyűgözik hazánk nemzetgazdaságát, iparát, kereskedelmét s hitelviszonyait!

Es most vizsgáljuk röviden a kiegyezést nemzetgazdasági s pénzügyi eredményeiben.

A fogyasztási adóknál, a szesz-, cukor- és söradónál szenvedett károsodásunkat maga a kormány még az általános alkudozások megkezdése előtt orvosolni igézte; ez az állapot jövőre is felmarad sőt súlyosabb, mert ez adónemek is jelentékenyen emeltettek.

Egyenlő szabályok, egyenlő adózás mellett kell termelnünk Ausztriával, azon Ausztriával mely közgazdasági, ipar-kereskedelmi, hitel, népesedési termelési viszonyai folytán hasonlíthatlan előnyben van felettünk; hisz maga a józan ész utal, hogy rövidebbet kell huznunk; igazolva ezt azon körülmény is, hogy míg a mi termelésünk, bevételünk folyton csökken — Ausztriáé emelkedik.

A szeszadónál átalán 40 % adóemelés van; a gazdasági szeszfőzésnek 20 — illetve 10% — kedvezményel. Ezen kedvezmény is csak látszólagos, mert ha kisebb adózás mellett nem lehetett haszonnal üzni a gazdasági szeszfőzést, hogyan fog lehetni nagyobb adó mellett?

Ezen a magyar gazdára hízogó kedvezmény is csak Ausztriának használ; ott az összes szesztermelés  $\frac{7}{8}$ -ban gazdasági szeszgyárakban nyeretik míg nálunk csak  $\frac{1}{6}$  részben; még nálunk alig van néhány száz gazd. szeszgyár, Ausztriában több ezerre megy.

Még rosszabb állapotunk a cukoradóra nézve. Volt cukor gyár:

Magyarországon	Ausztriában
1868-ban 21	130
1876-ban 17	212

feldolgoztatott:

Magyarország	Ausztriában
1868. 3 m.	15 millió
1876. 1.600,000	24 millió váma

máza cukor-répa

adóban befolyt:	
1868. 1.071000	6.200000
1876. 594,000	8.200000 frt.

De ez csak a termelésnél létező károsodásunk, ezt kirívó igazságtalansággal tetézi a fogyasztási adó-fizetés.

Közös vámterületen a behozatal vámmentes az indirect adók a termelő által hajtattak be a fogyasztón, miután a mi termelésünk szükségletünket nem fedezi, évenként mintegy 200,000 máza cukrot hozunk be Ausztriából, tehát ugyanennyi után mi fizetjük a fogyasztási adót az osztrák kincstárnak. Ugyanez áll különösen még a serre nézve is.

Hogy közös vámterület mellett, zárvolanank nélkül mit veszünk indirecte a fogy. adóknál? nemzetgazdaságunk hanyatlásán elsomor kodva ma csak érezni lehet, de pontosan meghatározni nem. Az ausztriai termelés után fizetett adózásunkat maga a pénzügyi miniszter 3 millió frtra teszi ki.

Legsúlyosabb azonban a vámszerződés s általános vámtariffa; mely teljesen védvámok irányu, s jelentékeny aranyban fizetendő vámemelésével, promiumot fizettet az osztrák iparosok javára.

A vámszerződés s tariffa folytán bekövetkező miseriáinkat festeni is nehéz; ausztria biztosítá iparczikkeinek a mi piacunkat, míg ellenben a mi

gabonánk versenyére, a Romániával kötött vámszerződés folytán, vámmentesen jöhet be minden románai s ezen czim alatt szereplő orosz gabona.

Lehetetlen is lesz iparunknak fejlődni. Hisz eddig is, kedvezőbb szerződés s tariffa mellett, ausztria s külföldi iparczikkek szorították le saját honi iparunkat; látjuk, hogy az utolsó karton kendő is külföldi; itthon alig tengődik egyes a nép alsó osztályának primitív szükségleteire szövetkező iparág; gyáripár fejlődéséről pedig szó sem lehet.

Hogy mit veszünk a közös vámterülettel, hitteles adatok hiányában meghatározni bajos. Gr. Lónyay 30 millióra becsüli Magyarország bruttó vámjövedelmét külön vámterülettel, míg az elfogadott vámtariffa folytán károsodásunkat csupán a gyártmányi cikkeknek 8 millióra becsüli.

Mások szerint a számítása még kedvezőtlenebb.

Maga a pénzügyminiszter a szövetvámok emelését, kárunkra 2 millió frtra számítja; de valóban sokkal több lesz az.

Mindezekhez járul, hogy a védvámok tariffa miatt megnehezítvük a külfölddel kötendő kereskedelmi szövődések, s ki vagyunk téve, hogy nyers terményeink ellen élnek majd visszatöréssel.

S mit nyerünk ennyi áldozatért recompensatióul? az ugy nevezett financia vámkonál melyek szintén általunk is fizetendő vámemelések — mintegy 4500000 frtot.

Nem csekélyül rontja a kiegyezést a trieszti Lloyd subventiója; e hajózási társulat magyarországnak nem hogy előnyére, de valóságos kárára van; nyűgözi. Trieszt javára egyetlen tengeri kikötőnkét Fiumét, melyre annyit áldoztunk, s keleti utjából visszatérve, nehogy üresen járjon, potom áron szállítja az Odessai gabonát, úgy hogy Fiume s tengerpart tulnyomólag orosz gabonát fogyaszt. Ennek a vállalatnak fogunk mi a közös birodalmi zászló lobogtatásáért fizetni 10 évig 1,300,000 frtból 32%-ot vagy is 10 éven át több mint 4 millió frtot; akkor midőn ide haza kereskedelmi czelokra nem fordítható több 35000 forintnál!

A quota s restitutio kérdése kapcsolatban akként adatot meg, hogy a közügyi kiadások hozzájárulási aránya, daczára annak, hogy az adóképpesség szerint 29 söt szigoruan még ennél is kisebb % illetne minket, 30 %-ban állapítatt meg, s itt is ráfizetünk Ausztriának 1 millió frtot, ki különben nem volt hajlandó a restitucionat olyatén orvoslására, hogy a termelés arányában történjenek a kiviteli fogyasztási cikkek adóvisszatérítései.

A visszatérítések illetén szabályozása a kormány által a mi javunkra 3 millió frtal becsültetik; nem valamely Concessio tisztán csak egy igazságtalan eljárás némi orvoslása: Ez képez a financia vámkokkal compensatiót mindenért.

Végre hátra van a bank ügy rendezése a 80 millió bank követeléssel; a Cartell bank, a dualisztikus bankról nincs itt több szó; a bankügy önálló rendezéséről 10 évre lemondottunk, elestünk a bank szabadalomért, a nyereséges baküzletért minden állam által élvezett nyeresémtől, elestünk általán egy önálló hitelügy áldásos jótéteményétől. Néhány vidéki fiók felállításán kívül lényegileg maradt minden ahogy volt, azon különbséggel, hogy a Cs. k. szab. osztrák nemes bank eszentul osztrák magyar bank nevet fog viselni, a bankjegy egyik oldala lesz német másik magyar szövegű; a bank 12 tagu főtanácsában, lesz két magyar főtanácsos lesz a banknak a főintézete egyik Bécsben, másik Budapesten, utóbbi évi 50 millió dotalival, élén egy kezekötött alkormányzóval, ki épen egy nulla, mert az üzlet alkotás legcsekélyebb ágában való meghatározása, sőt még az egyéni hitelnyújtás terjedelme is magának a főtanácsosnak, tartozik fel és követeltetik, mely főtanácsosnak, az alkormányzó mellé a végrehajtó főtisztviselőt s minden más tisztviselőt, s még csak az sincs meghatározva, hogy a főintézetnél az ügykezelési nyelv magyar legyen;

Szóval a hangoztatott önálló magyar bank eszméje egy 50 millióval dotalt budapesti bankfióvá vagy ha tetszik főintézetté zsugorodott.

Mindezekhez legszembeszökőbb a 80 millió bankkövetelés quotaszerű átvállalása; ezen adósság tisztán s kizárólag ausztria terhe volt, mihez az 1867-iki törvény szerint Magyarországnak semmi közbe nem volt, még is ránk rovatott, még pedig hogyan? mint a véginségre jutott adóssal szokott lebánni uszoras hitelezője 10; évre míg a bankszabadalom tart a szabadalomért járó osztalék törlesztésre fordittatik, azután pediga felmaradó törlesztetlen összeget, évi egyenlő kamat nélküli összegekben fizetjük Ausztriának 50 évig; tulajdonképen tehát 60 esztendeig fizetünk Ausztriának évenként mintegy 400000 frtot.

Nem is késett pénzügyminiszterünk osszintén kijelenteni, hogy ez egyezés megkötésnek a pernek az ára ez.

Né  
elég lett  
felállítás  
van sem  
Ha  
hető.  
De  
nél eltek  
vonatól,  
dástól, s  
számjaib

1.  
2.  
3.  
4.

1.  
2.

Ká  
számítva  
lóságban  
sitja fel,  
tokról.

Im  
lagoság  
ményét.

Eg  
emelése  
mely év  
évenként

Le  
közvetet  
más áll  
uton ke  
hanem  
gasságra  
lálkozun

Le  
rendezni  
minden

időjárás  
mére va  
nincs ki

De  
zék, vag  
kotmány

dályozás  
Az

a kiegye  
Sü  
rammját  
Ez

tette vo  
ragaszkó

Sü  
sének al

Sü  
lak felá  
hol köző

stb. fody

A  
alkalma  
közötti

dásra, i  
leendő

senek b  
tétbe:

M  
egyezés  
nincs m

kitására  
igy a k

az orszá  
ellenzék

talán se  
szabade

vámszer  
viselők,  
litika

párttá a  
nálva l

végreha  
Át  
feleit m

18  
zást, ter  
tett költ

Ez  
lett való

A  
milliók k  
mintegy  
jövdelm  
tári kész  
versióján  
megszava



Nézetem szerint a 80 millió 30 % hanyada elég lett volna ércalapban egy magyar jegybank felállítására. Még most bankunk ugyan nincs, de van semmiért adósságunk.

Ha szomorú való nem lenne, alig volna elhihető.

De állítsuk össze a kiegyezés mérlegét, melynél eltekintek önálló vámterülettől fogyasztási záróvonalától, egyéb indirect uton szenvedett károsodástól, s magának a pénzügyminiszternek beismert számbaiból indulok ki.

## V e s z t ü n k :

1. Fogyasztási adóknál 3 m.	
2. Vámemelés folytán 3 m.	
3. Llyoyd . . . . .	450,000
4. Quta . . . . .	1 m.
Összesen :	7,450,000 ft.

## C o m p e n s a t i o :

1. Steffitutio . . . . .	3
2. Finánczvámm . . . . .	450,000
Összesen :	3.450,000 ft.

Kárunk 4 millió, 10 éven át 40 millió, nem számítva a 80 millió bankadósság törlesztését. Valóságban mennyi kárunk lesz, csak a jövő világosítja fel, ha ugyan gondoskodva lesz statisztikai adattokról.

Ime t. v. közönség igyekeztem lehető tárgyalósággal elmondani a kiegyezés történetét s eredményét.

Egy országnak, mely az egyenes adók óriási emelése mellett is 21 millió deficitet irányoz elő, mely évről évre adósság csinálásból él, szabad e évenként csak 4 m. frtot is elajándékozni?

Lehet-e, szabad-e lemondani fogyasztási s közvetett adórendszerének önálló intézéséről? Hisz más államok, pénzügyi bajaik orvoslását épen ez uton keresik és találják meg! Mi erről lemondunk, hanem emeljük folyton egyenes adóinkat, oly magasságra, minővel a földkerekségén sehol sem találkoztunk!

Lehet e egy országnak felvirulni, pénzügyeit rendezni, melynek ipara nincs, s kiadott kezéből minden tényezőt, hogy lehessen, — s csak az időjárás szeszélyére s az ég csatornáinak kegyelmére van utalva, s ha gabona nem terem, vagy nincs kivitel, vége mindennek.

De önök kérhetnék, hogy mit tett az ellenzék, vagy miért nem használtatott fel minden alkotmányos eszközt, az illetén károsodások megakadályozására?

Az ellenzék, pártokra tekintet nélkül küzdött a kiegyezés ellen.

Sürgöttetett, hogy a kormány tartsa meg programját vagy lépjen vissza.

Ez lett volna alkotmányos eljárás. Ez erősítette volna a népben az alkotmány iránti hitet és ragaszkodást s a bizalmat vezérferfiak iránt.

Sürgöttetett az 1867-ik törvény rendelkezéseinek alkalmazása, a vámsorompók felállításával.

Sürgöttetett legalább a fogyasztási záróvonalak felállítására; hivatkozva Németország példájára, hol közös vámterület mellett, Baden, Bajorország stb. fodyasztási záróvonalat tart. Leszavaztattunk.

A keleti bonyadalmak bizonyára nem tették alkalmasnak az idők két szövetségben álló állam közötti oly fontos alkuvásra s egymás közti civódásra, indítványoztuk a kiegyezésnek alkalmas időre leendő elhalasztását, követelve, hogy addig is gyűjtsek biztos adatokat, hogy ne tapogatózunk sejtébe: leszavaztattunk.

Miután felhozott, hogy azért kell rossz kiegyezés mellett is megtartani a kormányt, mert nincs más párt mely elég erős lenne kormány alakítására s a kiegyezés szerencsésebb vezetésére, s így a kiegyezés elvetése nagy zavarokat okozhatna az ország kormányzásában is, azon hitben, hogy az ellenzéki pártok egyesülése mint utolsó eszköz még talán segíteni fog: ez is megtörtént, a független szabadelvű párt, szélsőjobb s a kormánypartból a vámszerződés tárgyalásánál utólag kivált több képviselők, a kiegyezési alku s a folytatott keleti politika megdöntésére „egyesült ellenzék“ név alatt párttá alakultak. Az sem használt. Szóval felhasználva lett minden parlamenti fegyver és még is végrehajtatott.

Áttérek az államháztartásra. Lássuk miként felelt meg a kormány programjának.

1865-ben vette át a Tiszakormány a kormányzást, természetesen az előbbi kormány által készített költségvetéssel.

Ez év deficitje volt előirányozva 21.7 m. frtal lett valóságban 40. 5 m. frt.

A Bittó-Ghiczy kormányról az utolsó 76% millió kölcsönből jelentékeny pénztári készletet és mintegy 4 milliónyi adóemelést örökölve, s általános jövedelmi adó címen 10% újabb adóemelést, pénztári készlet alakítására s a kincstári utalványok conversiójának megkezdésére 80 millió aranyjárdékat megszavaztatva, ezen eszközök birtokában 1876-ra

terjesztette elő első költségvetését, melyben a hiányt már csak 8 millióra irányozta elő, úgy, hogy azon rózsás reményben ringatta az országgyűlést, miszerint a közzgazdasági kiegyezés keresztülvitelével a deficit is elenyészend.

Azonban a rózsás remény illusio volt, az előirányzat a valóságban annyira alól maradt, hogy a deficit 8 millió helyett lett 31 millió.

A következő 1877. évre előirányzott 20% m. deficit eléri a 30 milliót.

Vége a f. é. költségvetési törvényben előirányoztatik 21/1 millió deficit; mi hogy mennyi lesz a valóságban, a zárszámadások fogják majdan megmutatni.

Ha látjuk, hogy a deficit 1874-ben 61, 1875-ben 40, 1876-ban 31, 1877-ben 30, 1878-ban 21 millió, számszerűleg a javulás kétségtelen, de nem úgy lényegileg.

Hasonlítsuk össze az 1874. s 1878. évi költségvetések tételeit, megkapjuk az eredményt:

Volt az 1874-iki költségvetésben: hasznos beruházás 24 m., rendes bevétel 183 millió.

Van az 1878-iki költségvetésben: hasznos beruházás csak 4 m., rendes bevétel 213 millió, mely 30 milliónyi bevételi többlet származik a még 1874-ben nem létezett újabb adóemelésből, s a ct. kiigazítási munkálatok előhaladásából, s a kérlelhetlen szigorral teljesített adóbehajtásokból.

A legnagyobb szigorral alkalmazott takarékoság, de részben a költség átruházása folytán, kormányzati kiadásunk 13 millió forinttal kevesebb 1878-ban, mint volt 1874-ben, így p. o. magánál a pénzügyminiszter tárczájánál 7 millió különbözet van e czimen, mi bár nem tisztán megtakarítás, de a költségekre s egyesekre lett átruházása s részben némely kincstári vállalatoknak beszüntetése.

Ha ezen 13 millió megtakarítástól eltekintünk is, mert az 1878-iki költségvetésünk is vannak oly tételei, melyek 1874-ben nem szerepeltek, mint a nagyobb quota. a 153 millió kölcsön második felének kamatai, a valóságos haladás vajmi csekély és tulajdonképen csak az állam czélját előmozdító hasznos kiadások beszüntetésének s az időközi adóemeléseknek eredménye; anélkül, hogy a kibontakozás s az államháztartás rendezésére egyhamar kilátás lenne; még ha azonjő feltevésben vagyunk is, hogy az 1878-ban visszafizetendő első 76% millió adósság conversiója részben teljesítve, részben biztosítva van.

A helyzet megdöbbentő volta legvilágosabban kitűnik magából az 1878-iki költségvetésből. Ugyanis e szerint Magyarország netto bevétele 165 millió forint, — állandó fix kiadáson 140 m. forint, összes belkormányzatára maradt tehát 25 millió forint, miből Magy. orsz. belkormányzatát ellátni lehetetlen.

E helyzet logikája követeli tehát, hogy évről évre újabb és újabb adóságokba bonyolódunk.

Nem kecséget a kibontakozás iránt az új kiegyezésben foglalt adóemeléstől a kormány által várt 6—8 millió fiscalis haszon sem, mert ha ez be fog is következni, mihez szinte kétely fér, a 153 millió kölcsön Conversiója s a delegatio által legújabbban a külügyi kormánynak megszavazott 60 millió jutalékának kamata ismét rontandják mérlegünket.

Hát ha Isten elemi csapásokat küld a szegény országra, midőn az adó executor minden tehetsége megszűnik a lehetetlenségen, mire számítani kell; mert nekünk nem maradt hátra csak a kizsákmányolt föld!

Elkövethetünk mi mindent, lejárunk még tiz kormányt, gyanusithatjuk egymás hazafiságát: állapotunkon nem segíthetünk.

Megkövetelni az országtól egy nagyszabású államháztartás fentartását, de megtagadni tőle a módokat, hogy a terheket viselhesse, összeférhetlen dolog.

Erős meggyőződés, hogy a közös gazdálkodás, a közös vám s fogyasztási terület, mindinkább elszegényíti az országot, s erőnk utóljára is kimerül. Bajainknak főokát találok abban, hogy helyzetünkben nincs őszinteség.

Mi neveztetünk államnak, anélkül, hogy az államiság minden kellékeivel rendelkezni.

Parlamenti alkotmányunk van, mely nyilvánulásában culminál az adóemelésben, adósság csinálásában, tőkésíti a deficiteket évenként aranyjárdékokban: de arra, hogy a terheken könyítsen, kereseti forrásokat nyisson, iparkereskedelem, nemzetgazdaság fejlesztésére hason, tehetetlen. Vagy ha tenni akarna veszélyek környezik.

Módunkban van boszniai occupatoria kiadni 60 milliót, módunk van elfogadni a minket sehogys sem terhelő 80 millió bank adósság 30 %-át erre még hitel is van; de egy 30 milliónyi ércalapra, önálló magyarbankra széles e világon nincs pénz, nem lehet!

Miután a kiegyezés megkötve van, s ebben 10 évre kiszolgáltattuk érdekeinket, lekötöttük kezeinket,

ismét csak az egyenes adók s illetékek fognak kényszerűség-képen emeltetni, anélkül, hogy folytonos deficitből kibontakozni egyhamar remény lenne.

Adja Isten csalódjam én; szivesen ismerendem el tévedésemet.

Már emlékeztem futólag a keleti kérdéstről, említettem mily befolyással volt a kiegyezésre is; sokkal ismeretesebb, semhogy önöket a részletezéssel untatnám.

Soha háboru igazságtalanabb alapon nem indítottat, s erkölcsstelnnebbül nem folytatott; nem egyéb ez az ököl-jog visszahozatalánál; s ha látjuk, hogy Európa eltűri a nemzetközi szerződés ék lábaltiprását, s szentesíti az erőszakot: ne csodálkozzunk, ha az erkölcsöt látjuk sülyedni a társadalomban s az egyeseknél.

Egyszerűen constatalni kívánom, hogy a mint megtörtént a kiegyezésnél, ellenkezője annak, amit vártunk, s amit a kormány ígért, a keleti kérdésben megtörtént mindaz, amit nem vártunk: legújabbban Bosznia két éven át kísértett occupatiojának valóságosáig.

Önök jól tudják, hogy maga a nemzet, egyesek, hírlapok, törvényhatásági feliratok, népgyűlések utján kérdéstelenül kifejezést adott, érzületének, véleményének; önnök emlékezni fognak, hogy minden árnyalatu ellenzék részéről, újabb és újabb alakban számtalan interpellatiók tétettek ugyanoly irányban, s a keleti kérdés napokig vitatott a képviselőházban; nem a nemzetet, nem az ellenzéken mult a kormány sarkallása; ha még is oly dolgok következének be, melyek hazánk, nemzetiségünk jövőjére káros befolyással lesznek, a felelősség azon férfiakat terhelendi, kik az ügyeket ugyszólván absolut hatalommal vezették; — ők tudták, amit a nemzet előtt mindvégig következetesen eltitkoltak.

Elmondottam, amit szükségesnek tartottam a kimagasló kérdésekről.

Ezekben foglalvák azon indokok is, melyek eljárásomban vezettek, melyekből ítélendik meg önök, mért nem szavaztam meg a kiegyezést, s a felküldött kormány-párti képviselő mért jött haza, mint ellenzéki?

Férfiúi becsületbe vágó kötelességnek tartottam az adott programot betölteni; de attól eltekintve is, most sem mondhatok mást, mint mondtam képviselői felszólalásomban, hogy én oly egyezséget, mely hazámnak nem jogos, de csak méltányos igényeit sem elégíti ki, soha és semmi körülmények közt el nem fogadok, azzal szemben hivatkozom a királyi esküvel szentesített folyónyra. melynek, ha érvényt szerezni nem lehet, honfui bánattal, de azon meggyőződésnek adok kifejezést, hogy az új kiegyezés is csak a Horváth Mihály nagy történetírónk által idézett 300 éves történelemnek folytatása.

Hátra van még megemlékezni a lefolyt országgyűlés egyéb törvényhozási működéséről.

Ha tekintjük, hogy 121 törvény terjesztett szentesítés alá és 53 maradt tárgyalás alá előkészítve: működését terméketlenül mondani nem lehet. Nem tekinthetem feladatomból mind az egyes törvényekről megemlékezni; sajtó utján közzétéve, nagyobb részt az életbe is átvive, közzavagyon képeznek már azok, s csak is néhány kiválóbb alkotás felsorolására szorítkozom.

Megalkottattott az új váltótörvény — az európai váltójog s szabályokkal összhangban; egyik alapját képezhetné külföldi kereskedelmi összeköttetésünk lendülésnek.

Megalkottattott az oly nagy jelentőségű büntető-törvénykönyv. Szaktudományilag elismert jeles mű, a haladás színvonalán: Europa jogászainak elismerését s üdvözlését nyerte ki, sajnos, hogy politikai részében nem maradt ment bizonyos izü elfogultságtól.

Hozatott törvény a kamatláb meghatározásáról, az u. n. uzsora-törvény. Bár az uzsorát korlátozni magukban véve, ily intézkedések nem elégségesek; még is erkölcsileg sújtja a 8%-nél magasabb kamatszédését mikor kimondja, hogy az állam ily kamatlábnál nagyobb kamat behajtásához segédkezet nem nyújt.

Törvény által rendeztetett a végrendelet alkotás módja; az előbbi különféle, s ép azért zavaró eljárásokat megszüntetve, valódi szükségét pótolta; bár szövegezésében nem eléggé szerencsés.

Alkottattott törvény a kisebb polg. perekben követendő eljárásról; a competentiák meghatározása kifogásolható bár; a népre az igazságszolgáltatást hozzáférhetőbbé s olcsóbbá tette.

Hozattak több közigazgatási törvények, különösen a gyám és gondnokügyi ügyek rendezéséről, a közigazgatási bizottságokról, a fegyelmi eljárás s a községekről szólott előbbi törvény pótlásáról; a királyföld s több megyék, vidékek és székek területi beosztásáról; mindezen alkotások a gyakorlati alkalmazásban lesznek hivatva igazolni alkotásukat;

Folytatása a mellékleten.







